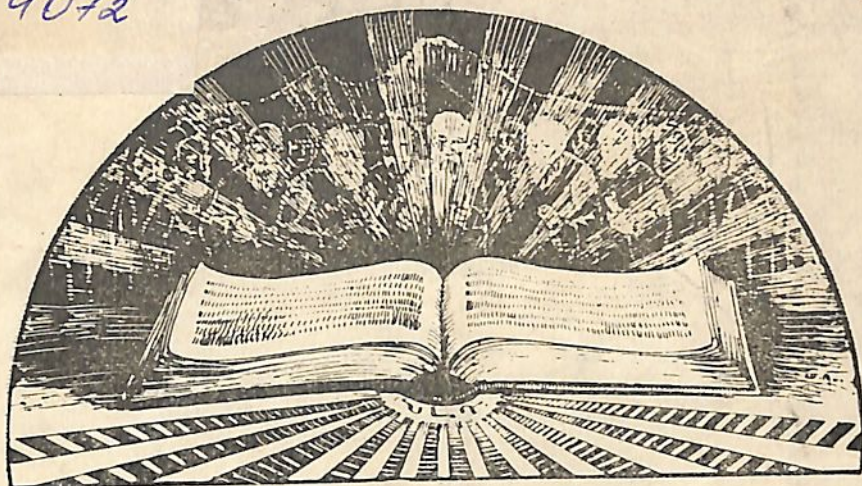


4072

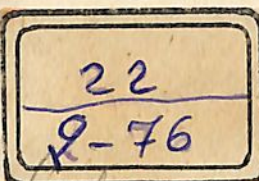


434-ՅՈՐԲԵԼԵՆԱԿԱՆ ՏԱՐԻ - 1935

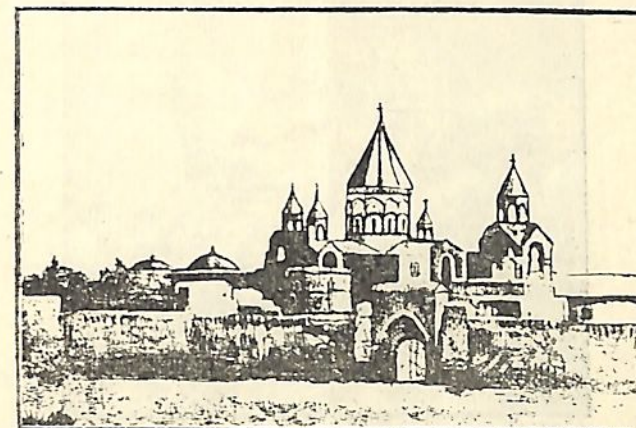
ԺԵՐԻ ԴԱՐԱԴԱՐԱԶ ԱՍՏՈՒԱԾԱՇՈՒՆԶԻ ՀԱՅԵՐԷՆ ԹԱՐԳՄԱՆՈՒԹԵԱՆ

«Ճանաչել զիմաստութիւն եւ զխրատ»,
«Իմանալ զքանզի հանճարոյ...»

Առաջագ Ս. 1



ՊԵՏՐՈՒԹ 1935



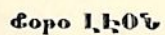
Ա. ԷՋՄԻԱԾԻՆ

Էջմիածինն ի չորէ եւ յոյս փառաց ընդ նմա. ձայնք
հնչեցին Սանդարամեօք անդնդոց:



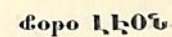
ՏՊ. «ՎԱՀԱԳՆ»
Հ. ՅԱԿՈԲԵԱՆ «Ամերիքըն Բրէտ»

1935
ՊԷՅՐԱԻԹ



«Որ յարմարաց հարցն արքոյ մեկ գաւաղան բոխեցեր,»
«Գնահանկ Սուրբ Խաչքանի Խոյնի Գոյն Եւ Բրիստոս»

64101.67



«Որ խորհրդամբ հեմարիս լուսոյ փառաց Անդրիկն նկա».
«Բազնեցաւ մեզ գիր կենդանի յարգանդ մամուր մեծին».
«ՄԵԼՈՒՅԱՆ, ամմասոյց լուսոյն երկրպագեցում»:





«ի Սկզբանէ արար Աստուած գերկին եւ գերկի»
 «եւ երկիւ էր աներեւոյթ եւ անպատաս, եւ»
 «խաւար ի վերայ անդնոց եւ հոգի Աստուծոյ»
 «երջէր ի վերայ ցուրց».

«Յւ ասաց Աստուած»

«Յդիցի լոյս եւ եղև լոյս»

ԳԻՐՔ ՄՆՆԴՈՑ

* * *

«Յրանալ է այր որ ոչ գնաց ի խորհուրդս ամ»
 «պարգաց, ի հանապարհի մեղաւորաց հա ոչ»
 «եկաց եւ յարոս ժակից ոչ հետաւ. Այլ յօրէն»
 «Տեառն եմ կամք հորս, եւ յօրէնս հորս խոր»
 «հեացի հա ի տուէ եւ ի գիւհերի»:

ՍԱՂՄՈՍ Ա.



Ս. ԳՐՈՑ ՀԱՅԵՐԷՆ ԹԱՐԳՄԱՆՈՒԹԵԱՆ 1500 ԱՄԵԱԿԸ

Ս. Գրոց Հայերէն թարգմանութիւնը Ե-րդ. դարու առաջին կիսուն կը համարուի ամենահին թարգմանութիւններէն մէկը, յունարէն «Եօթանասնից», ասորերէն «Պէշիպթօ» եւ լատիններէն «Վիւկադա» թարգմանութեանց հետ.

Հայերէն Ս. Գիրքը նոր դարազուլուս մը բացաւ Հայ լեզուի և մշակոյթին զարգացման, Հայ ազգային եկեղեցւոյ կազմակերպութեան և նոյն իսկ Հայ ժողովուրդի քաղաքական գոյութեան տեսակէտներով: Հայաստանի դրացի երկու մեծ պետութիւններ Բիւզանդացիք և Պարսիկներ արդէն 386-ին յ. Ք.-ի Հայաստանը բաժնած էին իրենց միջև, թէև, Արշակունի վերջին թագաւորներ զեռ իրենց գոյութիւնը կը պահէին: Պարսիկները կը փափաքէին ոչ միայն քաղաքականապէս տիրել Հայաստանի, այլ նաև պարտադրել Հայոց իրենց կրօնը, Զրադաշտականութիւնը, բոլորովին հեռացնելու համար զանոնք Բիւզանդացիներէն, որոնք կը բաղձային Հայաստանը կցել

Բիւզանդական Կայսրութեան և Հայ եկեղեցին ենթարկել Բիւզանդականին: Երկու պետութիւններն ալ կը ձրգտէին քաղաքական և կրօնական տիրապետութեան և ի հարկին Հայ ժողովուրդի ձուլումին:

Հայոց ներքին կացութիւնը մեծապէս կը յուսադրէր այս պետութիւնները իրենց նպատակներն իրագործելու: Հայաստանի վրայ տիրող Արշակունի թագաւորներու ոյժը հեազհեաէ կը տկարանար: Երկիրը բաժնուած էր մեծ ու փոքր շուրջ 400 նախարարութեանց միջեւ, որոնց վրայ թագաւորները անուանական իշխանութիւն միայն ունէին: Արշակ և Պապ թագաւորներուն այս նախարարութիւնները ջնջելու կամ արքունիքին կապելու ջանքերը Դ-րդ դարուն անյաշտութեան մատնուեցան և աւելի մղեցին սլարսից և բիւզանդացիներուն սահմանալից նախարարները իրենց գոյութիւնը ապահովելու համար, անոնց օգնութեան դիմելու և իրենց թագաւորին դէմ գործելու: Յեղային զգացումը աւելի զօրաւոր էր քան ազգայինը: Հայերը միացնող իրարու ձուլող հզօր և նոր ազգակ մը անհրաժեշտ էր արտաքին անհզ վրտանգներու դէմ ազգային միութիւնը պահպանելու համար:

Այս էր կացութիւնը Ե-րդ դարուն սկիզբը, երբ Ս. Սահակ և Ս. Մեսրոպ ժամանակակից իմաստուն և հեռատես Վռամշապուհ Թագաւորի հետ համախորհուրդ մտածեցին Ս. Գիրքը թարգմանել Հայերէնի, զօրացնել քրիստոնէութիւնը Հայոց մէջ և ստեղծել Հայ ինքնուրոյն ազգային եկեղեցի, որուն շուրջը կարելի պիտի ըլլար հաւաքել Հայ ժողովուրդը: Թէև առաքեալներու ժամանակէն սկսեալ քրիստոնէութիւնը քարոզուեցաւ Հայաստանի մէջ և Տրդատ Թագաւորի և Ս. Գրիգոր Լու-

սաւորչի օրով 302-ին ան դարձաւ պետական Կրօն, սակայն մինչև Ե-րդ դարուն սկիզբը Ս. Գիրքը ասորերէն և յունարէն լեզուներով կը կարդացուէր եկեղեցիներու մէջ, որոնք ժողովուրդին բոլորովին անհասկնալի էին և եկեղեցականներու կողմէ բերանացի թարգմանութիւններ քրիստոնէութիւնը ժողովրդականացնելու հանգամանքը չունէին և հեթանոսական սովորութիւններ ու ծէսեր կը տիրապետէին շատ մը գաւառներու և իշխանական տուններու մէջ: Նոյն իսկ արքայական հրովարտակներ և դիւանական գրութիւններ յունարէն և պարսկերէն լեզուներով կամ տառերով կը գրուէին:

Ս. Գրոց Հայերէն թարգմանութեան առաջին մեծ դժուարութիւնը Հայ տառերու չգոյութիւնն էր: Ս. Մեսրոպին վիճակուեցաւ Հայ Գրերու Գիւտը 406-ին յ. Ք.: Անմիջապէս ձեռնարկուեցաւ Ս. Գրոց թարգմանութեան նախ մասամբ մը ասորերէնէ Ս. Մեսրոպի ջանքերով: Ապա Ս. Սահակ Կաթողիկոս բերել տուաւ Եօթանասնից յունարէն թարգմանութեան ընտիր ձեռագիր մը և իր աշակերտներէն Յովհան Եկեղեցացիի, Յովսէփ Պաղնացիի, Եղնիկ Կողբացիի և այլոց հետ ձեռնարկեց Ս. Գրոց ամբողջական թարգմանութեան լեզուական այնպիսի կատարելութեամբ և իմաստի նրբութեանց այնքան զեղեցիկ, ներդաշնակ և ճշիւ արտայայտութեամբ, որ հայագէտ գիտնական մը Լա Քրօզ զայն անուանեց «Թագունի թարգմանութեանց»: Հայերէն գրերու գիւտէն ետքը Ս. Սահակ և Ս. Մեսրոպ բաղմաթիւ աշակերտներ զրկեցին այն ատենուան քաղաքակրթութեան մեծագոյն կեդրոնները՝ Աղեքսանդրիա, Բիւզանդիոն, Աթէնք, ասոնցմէ 31-ը կը կոչուին երէց ու կրտսեր թարգմանիչներ: Ասոնց օգնութեամբն էր որ անոնք կատարելապէս լրացուցին Հին

և Նոր Կտակարաններու թարգմանութիւնը 434-ին, որ այդ թուականէն սկսեալ ցայժմ կը գործածուի Հայ բոլոր եկեղեցիներուն մէջ և հասկնալի է դեռ ժողովուրդի մեծամասնութեան հակառակ 1500 ամեայ հնութեան:

Մշակութային տեսակէտով Ս. Գրոց թարգմանութիւնը անագին նշանակութիւն ունեցած է ամբողջ Հայ կեանքին վրայ: Ս. Գրոց Հայերէն թարգմանութեան լեզուն դարձաւ այնուհետեւ դասական Հայերէնի գերագոյն տիպարը: Հին և Նոր-Կտակարաններու պարունակած կրօնական, պատմական, բանաստեղծական, դատական-օրէնսդիտական, իմաստասիրական եւ այլ գրքերու բովանդակութիւնն ու Հայերէն վերծանութեան ճոխ լեզուն ծնունդ տուին թարգմանչական և ինքնուրոյն հարուստ գրականութեան մը, որուն ապացոյցն են այն շուրջ 20,000 գրչագրերը, որոնք դեռ պահուած են զանազան մատենադարաններու մէջ հակառակ զանազան դարերու մէջ մեր թշնամիներու կողմէ Հայ ձեռագիրները ոչնչացընելու ջանքերուն:

Մինչեւ Զ-րդ դար ծանօթ ամենամեծ օտար եկեղեցական Հայերու, փիլիսոփաներու և ճարտասաններու գործերը Հայերէնի վերածուեցան: Սյսպէս օր. Եւսեբիոսի Եկեղ. պատմութիւնն ու ժամանակագրութիւնը, Աթանասի, Բարսղի, Յովհան Ոսկեբերանի, Կիւրեղ Երուսաղեմացիի, Եփրեմի և այլն պատմական և կրօնաշունչ գործերը, և ապա Պղատոնի, Արիստոտէլի, Պորփիրի և այլն իմաստասիրական երկերը: Կորին, Եղիշէ, Եգնիկ, Ղազար Փարպեցի, Դաւիթ Անյաղթ և այլք յօրինեցին պատմական, կրօնական և իմաստասիրական ինքնուրոյն մեծարժէք գործեր:

Ասոնցմէ կարգ մը կարեւոր օտար յունարէն և ասորերէն

երկերու բնագիրները կորած և Հայերէն թարգմանութիւնները միայն պահուած են: Ս. Սահակ և Ս. Մեսրոպ և իրենց անմիջական աշակերտները Ս. Գրոց թարգմանութենէն սկսելով այնպիսի հոյակապ թարգմանչական, ինքնուրոյն և հարուստ գրականութիւն մը ստեղծեցին, որ իրենց դարը կոչուեցաւ Հայ գրականութեան Ոսկեդար:

Հայերէն Ս. Գիրքը Ե-րդ դարէն ի վեր անագին ազդեցութիւն ունեցած է հետագայ դարերու Հայ Գրականութեան և Մշակոյթին վրայ և ներշնչման անսպառ աղբիւր դարձած է Հայ գրագէտներու և բանաստեղծներու համար մինչեւ մեր օրերը: Ան դարձած է նաեւ լեզուական և կրօնա-բարոյական տեսակէտով մեր կրթական հաստատութեանց հիմնական դասագրքերէն մէկը: Ս. Սահակ և Ս. Մեսրոպ քրիստոնէութիւնը Հայոց մէջ տարածելու և ժողովրդականացնելու համար բազմաթիւ վարժարաններ հիմնեցին Հայաստանի բոլոր գաւառներու մէջ և մասնաւոր կարեւորութեամբ քրիստոնէական ոգիով դաստիարակեցին ազնուականներու գաւառիները:

Իրապէս քրիստոնէութիւնը տարածուեցաւ և արմատացաւ այս դպրոցներուն շնորհիւ: Անկից ի վեր ցայսօր մեր վանքերն ու եկեղեցիները դարձան կրթութեան և մշակոյթի կեդրոններ Հայոց մէջ: Հայ ճարտարապետութիւնը, հայ քանդակագործութիւնը, հայ նկարչութիւնն ու մանրանկարչութիւնը, հայ երաժշտութիւնը, հայ լեզուն և գրականութիւնը մշակուեցան անոնց շնորհիւ: Հայ եկեղեցին դարձաւ ԱԶԳԱՅԻՆ ԵԿԵՂԵՑԻ, հայ ժողովուրդի պատմական, նուիրական յիշատակներու և յիշատակաբաններու կեդրոն:

Զրադաշտականութեան դէմ մղուած Վարդանանց պատերազմէն սկսեալ (451) մինչև Մեծ Պատերազմին (1914-8) Հայոց տուած միլիոնաւոր զոհերուն հոգեբանական պատճառը պէտք է փնտռել Ս. Սահակի և Ս. Մեսրոպի ներշնչած այս ոգւոյն մէջ: Հայ ազգային եկեղեցին դարձաւ այնուհետեւ ազգային գոյութեան հիմնական գործօններէն մէկը Ս. Գրոց թարգմանութենէն սկսեալ, Հայոց կրած քաղաքական բոլոր հալածանքներու և դժբախտութեանց միջոցին: Ան դարձաւ նաև իսպիւռս աշխարհի ցրուած Հայութեան միութեան կեդրոնն և ազգապահպանութեան խարխիւն:

Ահա այս է պատճառը որ Ամենայն Հայոց Կաթողիկոսը 1934—5 տարին հռչակեց Ս. Գրոց Հայերէն թարգմանութեան 1500 ամեակի տօնակատարութեան տարի և այսօրուան տօնը, մէկն է այն հանդիսակատարութիւններէն, զորս կը կատարեն աշխարհի բոլոր Հայ գաղութները վերաբժարձելու համար յիշատակը Ս. Գրոց թարգմանութեան, որ աննախընթաց պատմական և քաղաքակրթական կարեւորութիւն ունեցաւ Հայոց համար:

ՅՈՒՆԵՍԿՈՒՆ ԶԱՆԶՆԱՆՈՒՄԻ



ՍՈՒՐԲ ՄԵՍՐՈՊ

ՕՇԱԿԱՆԻ ստեղծարար գերեզման,
Հանձարի հող՝ ուրիշց աշուր,
Տասնեւինգ մրիկեան դարերու,
Պատմութիւն մը պերճաշուր,
Արեւելիէն Արեւմոս, երկու Հայքն բոխանդակ,
Դէպի գիւղ, ազասօրէն աղօթելու կը շարժէ.

* * *

ՕՇԱԿԱՆԻ հանձարանի՛ս հողակոյս,
Եկեղեցոյ խորանին քով անշուֆօրէն մրախոյ
Եւ Եհովայի սրսգամախօս մեծ Մասեանին
Դուն արագիր քարգմանիչ,
Ոսկեդարու ադամանդեայ քանաչի,
Դուն հայ դպրութեանց անշրջանակ յուսանոս
Դուն շեզուի կաճառ, գեղեցկութեան իջեան,
Դուն ձեւարան մարմարային մսածմի,
Ներե՛ որ քու աշակերտդ այս արեւելեայ,
Տասնեւինգ դարեր յետոյ, զի՛նձ պաշտէ...

«Ներբողական»

ՍԻԱՄԱՆԹՕ

Տ Ա Ղ . Գ Ր Ա Բ Ա Ր Ի

Ո՛վ Գրաբար, տո՛ւր ինձ միշտ, անուշութիւնն ինձի տո՛ւր
Առաստաքեամբք հանդերձ քո սեղանիդ արգասիք՝
Մեծընծայումձ, մայիսեան մեր երկրնքին սակ մաքուր,
Մեր սարերուն փայլ սլառոյ մուսաներուն գերբնօր...

... Գողթնի գինին է ահա՛ փրփրադէզ, փարդանուր,
Որ կը հոսի սկաղեայ եղջիւրներէն դարայիւր...
Խորենացին՝ է ամբոս ու եղիշեն՝ մեղրաջուր...
Մինչ Թարգմանիչ հաց եւ սուրբ, խորհիկ՝ ամէն Պատմագիր....:

Ո՛վ դուն, կոյո՛ւնք փառայեղ, դուն կը մըխասս սակախն՝
Իբրեւ կարասայ մը պրդինձ ուր կ'եռայ միտքն եզնիկին,
Իբրեւ շամփուր մ'որ կ'այրի Նարեկացոյ մեծ հոգին,
Իբր խնկաման մ'որուն մէջ սի՛րսն է դրեր Շնորհային...

Եւ մուսաները միմեջէն բոյրովոր հոն կ'արքենան՝
Դո՛ւն, ո՛վ մըքերք երբեմնի մեր արքութեան, գիտքեան,
Դուն գրառած ես ահա՛ եկեղեցոյ մեր սեղանն,
Ու քեզ հոնկէ մեզի մի՛շտ կը բաշխէ հաց ֆահանսան...

«ՍԷՐ»



Այս գրքոյկը պատրաստուած է Յոբելեան
Յանձնախումբին կողմէ

ՊԵՏՐՈՒԹ



ԾԱՆՈԹ.— Կողմի մանրանկարը Կիպրանայ Տիար
Առաքել Պատրիկի աշխատութիւնն է:



ԱՍՏՈՒԱԾԱԾՈՒՆԶԻ ՀԱՅԵՐԷՆ ԹԱՐԳՄԱՆՈՒԹԵԱՆ
1500 ԱՄԵԱԿԻ
ՅՈՒԲԵԼԵՆԱԿԱՆ ԶՈՅԳ ՀԱՆԴԵՍՆԵՐՈՒ

ՆԱԽԱԳԱՀՈՒԹԵԱՄԸ

Տ. Տ. ԲԱԲԴԷՆ Ա. ԱԹՈՈՒԱԿԻՑ ՎԵՀԱՓԱՌ ԿԱԹՈՂԻԿՈՍԻ ՄԵՇԻ ՏԱՆՆ ԿԻԼԻԿԻՈՅ

- ա) ՆՈՐ ՄԱՐՍԵԻ Ա. ՔԱՌԱՍՈՒՆ ՄԱՆԿԱՆՑ ԵԿԵՂԵՑԻՆ ՄԷՋ
12 ՄԱՅԻՍ 1935 ԺԱՄԸ 4ԻՆ ԿԷՍՕՐԷ ՎԵՐՋ
- բ) **Anglo - American Church**ի ՄԷՋ Հայ Ա.ևՏ. Ա. ԵԿԵՂԵՐՈՅ ԿԻԿ
19 ՄԱՅԻՍ 1935 ԿԷՍՕՐԷ ՎԵՐՋ ԺԱՄԸ 4ԻՆ

- | | |
|--|--|
| — Հայր Մեր, Բառամայն
<i>Յոաննիսյո</i> | Հայ Երաժշտասիրաց Երգչախումբ
<i>Ղեղավարութեամբ Տ. Յ. Իւզէզեանի</i> |
| — Բացման խօսք | Վահագն Տ. Տ. Բարգէն Ա. Կաթողիկոս |
| — Շարական՝ Ու Զօնորհա | Անթիլիասի 10 սաներ |
| — Ոսկեղարի Խորհուրդը
<i>Բանախօսութիւն</i> | Գեր. Տ. Շահէ Արքեպ. Դասպարեան |
| — Սուրբ Սուրբ | Հայ Երաժշտասիրաց Երգչախումբ |
| — Հայաստան Ա. Գիրքն Հայոց
<i>Բանախօսութիւն</i> | Վեր. Ննուք Կէօքէօզեան |
| — Ալիւրիա՝ | Հայ Երաժշտասիրաց Երգչախումբ |
| — Տեսիլք Ա. Սահակ Պարբուի՝ եղիվարդի
<i>Արտասանութիւն</i> | Պ. Եղիշէ Վարդերէսեան
Անթիլիասի սան |
| — Ո՛վ Մեծասանչ Դու Լեզու | Հայ Երաժշտասիրաց Երգչախումբ |
| — Ս. Մեսրոպի Դործին Յաւիթեանկան Արժեք
<i>Բանախօսութիւն</i> | Տ. Եղուարդ Տարօնեան |
| — Շարական՝ Ու Զարդարեցին | Անթիլիասի 10 սաներ |
| — Ս. Դրոց Հայերէն Թարգմանութեան
1500 Ամեակը
<i>Բանախօսութիւն</i> | Տօքթ. Յակոբ Թօփճեան |
| — Տեր Կեցո՛ր | Հայ Երաժշտասիրաց Երգչախումբ |
| — Հայրապետական Օրհնութիւն | Վեր. Տ. Տ. Բարգէն Ա. Կաթողիկոս |